C/2024/6834

29.11.2024.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. listopada 2024.

o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Švedske

(C/2024/6834)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok bi se istodobno povećali uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Švedska je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i kojom će se stvoriti okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

privatnom kapitalu, istraživanja i inovacije, obrazovanje i vještine te funkcionalno jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kako bi se odgovorilo na postojeće izazove u području produktivnosti i ojačala dugoročna konkurentnost Unije i njezinih država članica. Komisija je 14. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”. U toj se komunikaciji detaljno opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenoga 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024., čime je označen početak europskog semestra 2024. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2024., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenoga 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem je Švedska utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 12. travnja 2024. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([5]) („Preporuka o europodručju za 2024.”), a 11. ožujka 2024. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(5) Novi okvir gospodarskog upravljanja Unije stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru, izmijenjenu Uredbu Vijeća (EZ) br. 1467/97 ([6]) o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita i izmijenjenu Direktivu Vijeća 2011/85/EU ([7]) o zahtjevima za proračunske okvire država članica. Ciljevi su novog okvira gospodarskog upravljanja promicati dobre i održive javne financije, održiv i uključiv rast i otpornost, što će se postići reformama i ulaganjima, te spriječiti prekomjerne državne deficite. Novi okvir gospodarskog upravljanja također potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan sadržava fiskalne i investicijske obveze te obveze pojedine države članice u pogledu reformi i obuhvaća četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([8]) u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti do najviše tri godine. Komisija je radi potpore izradi tih nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova 21. lipnja 2024. objavila smjernice o informacijama koje države članice trebaju dostaviti u svojim nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku. U skladu s člancima 5. i 36. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je državama članicama dostavila referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju. Države članice moraju do 20. rujna 2024. dostaviti svoje nacionalne srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje. U skladu sa svojim nacionalnim pravnim okvirima države članice mogu o nacrtima svojih srednjoročnih planova raspraviti sa svojim nacionalnim parlamentima, mogu od neovisnih fiskalnih institucija zatražiti da izdaju mišljenje i mogu provesti savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim nacionalnim dionicima.

([5]) Preporuka Vijeća od 12. travnja 2024. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L 209, 2.8.1997., str. 6., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenoga 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23.11.2011., str. 41., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(6) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Švedska je 28. svibnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 4. svibnja 2022. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Švedske ([9]), koja je izmijenjena 9. studenoga 2023. na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([10]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Švedska u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

(8) Švedska je 26. travnja 2024. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2024. i svoj Program konvergencije za 2024., u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([11]). U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Švedske o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Švedsku za 2024. U njemu je ocijenjen napredak Švedske u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Švedske. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Švedske u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(10) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Švedsku na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci službi Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Švedsku za potrebe te uredbe objavljeni su u ožujku 2024. Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Švedskoj postoje makroekonomske neravnoteže. U Švedskoj su i dalje osobito prisutne slabosti koje se odnose na njezino tržište nekretnina i visok privatni dug, koje su unatoč nedavnim poboljšanjima i dalje relevantne, a mjere politike za njihovo otklanjanje dosad su bile ograničene. Cijene nekretnina nakon više godina znatnih povećanja smanjile su se u 2022. i 2023. Dug privatnog sektora smanjio se u odnosu na BDP zbog visokog rasta nominalnog BDP-a uslijed visoke inflacije, dok su se razine duga nominalno ipak povećale. Naglo povećanje kamatnih stopa negativno je utjecalo na servisiranje duga kućanstava i poduzeća za poslovne nekretnine, smanjilo potražnju i utjecalo na cijene nekretnina. Raširenost varijabilnih kamatnih stopa i hipotekarnih kredita vrlo dugog trajanja prouzročilo je pritisak na bilance kućanstava, smanjilo kapacitet za otplatu, uzrokovalo pad potrošnje i doprinijelo recesiji u 2023. Istodobno je znatno smanjena izgradnja novih stambenih nekretnina. Unatoč nedavnim smanjenjima cijene stambenih nekretnina i dalje su znatno precijenjene, a čini se da se cijene poslovnih nekretnina još nisu u potpunosti prilagodile te postoje rizici za servisiranje duga ako kamatne stope ostanu visoke, a vrijednost nekretnina se smanji. Financijski sektor vrlo je izložen sektoru nekretnina, no njegovi snažni parametri trebali bi poslužiti kao zaštita od širenja problema iz sektora nekretnina na šire gospodarstvo. Napredak u području politika je ograničen, a u nedostatku odlučnijeg djelovanja utvrđene će slabosti potrajati i mogu dovesti do ponovnog povećanja kupnje stambenih nekretnina zaduživanjem i precijenjenosti stambenih nekretnina. Mjere za povećanje stambene ponude mogle bi znatno doprinijeti sprečavanju tih problema. Osim toga, oporezivanje i dalje potiče kupnju stambenih nekretnina zaduživanjem zbog znatnih poreznih odbitaka za plaćene kamate po hipotekarnim kreditima i favorizira stjecanje vlasništva nad stambenim nekretninama. Tržište najma nekretnina nije reformirano.

([9]) ST 7772/22 INIT i ST 7772/22 ADD 1.

([10]) Provedbena odluka Vijeća od 9. studenoga 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 4. svibnja 2022. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Švedske (ST 14474/23 INIT i ST 14474/23 ADD 1).

([11]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, saldo opće države u Švedskoj se sa suficita od 1,2 % BDP-a u 2022. smanjio na deficit od 0,6 % BDP-a u 2023., dok je dug opće države pao s 33,2 % BDP-a krajem 2022. na 31,2 % BDP-a krajem 2023.

(12) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo ([12]) da Švedska poduzme djelovanja kojima je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom fiskalne politike ([13]), uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Švedska bi se trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Vijeće je Švedskoj preporučilo i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]) bio je u 2023. uglavnom neutralan, na 0 % BDP-a. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. uglavnom neutralan učinak od 0,1 % BDP-a na smjer fiskalne politike, što je u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Uglavnom neutralan učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država rezultat je toga što se trošak hitnih mjera potpore (ciljanih i neciljanih) kućanstvima i poduzećima kao odgovor na povećanja cijena energije smanjio za 0,3 postotna boda, što je djelomično nadoknađeno nizom manjih mjera, među ostalim smanjenjem poreza na gorivo. Ulaganja koja financira država u 2023. iznosila su 4,9 % BDP-a, što je povećanje od 0,2 postotna boda u odnosu na 2022. Švedska je financirala javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku sigurnost, među ostalim ulaganja u programe „Industrijski skok” i „Klimatski skok”, ulaganja za financiranje klimatskih projekata i tehnologije s niskim emisijama u industriji te ulaganja u širenje širokopojasnog interneta. Švedska još nije podnijela zahtjev za plaćanje iz Mehanizma.

(13) U Programu konvergencije za 2024. u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se da će se realni BDP povećati za 0,7 % u 2024. i za 2,5 % u 2025. te da će inflacija KPIF (inflacija potrošačkih cijena bez troškova kamata) iznositi 2,1 % u 2024. i 1,7 % u 2025. Očekuje se da će se deficit opće države povećati na 1,2 % BDP-a u 2024. i smanjiti na 0,3 % BDP-a u 2025., a udio duga opće države u BDP-u trebao bi se povećati na 32,0 % do kraja 2024. i zatim smanjiti na 31,4 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se suficit salda opće države od 0,7 % BDP-a u 2026. i 1,7 % BDP-a u 2027. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Osim toga, nakon 2025. predviđa se povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 30,0 % u 2026. i na 28,0 % u 2027.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 0,2 % u 2024. i za 2,1 % u 2025. te da će inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) iznositi 2,0 % u 2024. i 1,8 % u 2025.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 1,4 % BDP-a u 2024., što, među ostalim, odražava slabljenje rasta poreznih prihoda i povećanje rashoda, posebno za indeksirane mirovine u regionalnom i općinskom podsektoru, dok bi se udio duga opće države u BDP-u do kraja 2024. trebao povećati na 32 %. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan, za 0,6 % BDP-a.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnom potporom („bespovratna sredstva”) iz Mehanizma financirati rashodi u iznosu od 0,1 % BDP-a, u odnosu na 0,1 % BDP-a u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo ili dug opće države Švedske.

([12]) Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Švedske za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Švedske za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 221.).

([13]) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Švedske u 2023. iznositi 7,7 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna Unije. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije. Negativan predznak pokazatelja označava ekspanzivnu fiskalnu politiku, dok pozitivan predznak pokazatelja označava kontrakcijsku fiskalnu politiku.

(17) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo ([15]) da Švedska u 2024. održi dobru fiskalnu poziciju. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi proračuna za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024., predviđa se da će strukturni saldo Švedske iznositi 0,0 % BDP-a u 2024., u odnosu na 0,1 % u 2023., što je više od njezina srednjoročnog proračunskog cilja za strukturni saldo od −1 % BDP-a. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Švedska poduzme djelovanja kojima je cilj u 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi. Vijeće je dodatno preporučilo da Švedska, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigura da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. neto proračunski trošak ([16]) hitnih mjera energetske potpore u 2023. procijenjen je na manje od 0,1 % BDP-a, a predviđa se da će u 2024. iznositi manje od 0,1 % BDP-a te 0 % BDP-a u 2025. Hitne mjere energetske potpore postupno su ukinute u 2023. i 2024. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(19) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Švedska očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se javna ulaganja koja financira država povećati s 4,9 % BDP-a u 2023. na 5,1 % BDP-a u 2024. To je u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, očekuje se da će javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova Unije, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma, ostati stabilni na 0,2 % BDP-a u 2024.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će u 2025. deficit opće države iznositi 0,9 % BDP-a, a udio duga opće države u BDP-u 31,3 %, zahvaljujući očekivanom gospodarskom oporavku.

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će te reforme i ulaganja pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku brz nastavak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Švedske zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Švedska znatno ubrza provedbu reformi i ulaganja. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(22) U okviru preispitivanja programâ kohezijske politike sredinom programskog razdoblja, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([17]), Švedska mora do ožujka 2025. preispitati svaki program koji prima potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+), Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju (FPT), uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024., kao i svoj nacionalni energetski i klimatski plan. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava Unije uključenih u svaki od tih programa. Švedska je ostvarila napredak u provedbi programâ kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no i dalje su prisutni izazovi i vidljive su znatne razlike između regije glavnog grada i ostatka zemlje. Važno je ubrzati provedbu programâ kohezijske politike, a prioriteti dogovoreni u tim programima i dalje su relevantni. Iznimno je važno i dalje poticati inovacije koje doprinose daljnjem ozelenjivanju društva s ambicijom postizanja klimatski neutralnog gospodarstva, a istodobno nastaviti smanjivati socioekonomske regionalne razlike i razlike između urbanih i neurbanih područja. Osim toga, i dalje je ključno promicati usavršavanje i prekvalifikacije, a posebnu pozornost posvetiti ranjivim skupinama, posebno osobama migrantskog podrijetla. Švedska bi usto mogla iskoristiti Platformu za strateške

([15]) Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Švedske za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Švedske za 2023. (SL C 312, 1.9.2023., str. 252.).

([16]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

([17]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

tehnologije za Europu, uspostavljenu Uredbom (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća ([18]), za poticanje ulaganja u tehnologije kojima se podupire zelena tranzicija. Razvoj i proizvodnja čistih i resursno učinkovitih tehnologija, uključujući jačanje lanaca vrijednosti i rješavanje problema nedostatka radne snage i vještina, važni su za dugoročnu održivost i konkurentnost švedskih regija i njihovih malih i srednjih poduzeća.

(23) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije, Švedska se suočava s dodatnim izazovima koji se odnose na: (a) sve slabije obrazovne ishode učenika, posebno onih u nepovoljnom socioekonomskom položaju i učenika migrantskog podrijetla; (b) nedostatke vještina, koji su najizraženiji kod osoba u nepovoljnom socioekonomskom položaju i onih migrantskog podrijetla i (c) smanjenje emisija stakleničkih plinova.

(24) Prema rezultatima Programa za međunarodnu procjenu učenika za 2022., osnovne vještine švedskih učenika pogoršale su se od 2018. Najveće je pogoršanje zabilježeno u matematici, gdje je udio učenika koji imaju slabe rezultate znatno veći od cilja Unije. Stopa slabih rezultata još se više povećala kod učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju, a jaz između učenika rođenih u Švedskoj i onih migrantskog podrijetla vrlo je velik. Osim toga postoji rizik da će stalan nedostatak kvalificiranih nastavnika negativno utjecati na kvalitetu obrazovnog sustava i rezultate učenika.

(25) U 2022. je 15 % svih učenika koji završavaju nižu srednju školu imalo preslabe ili nepotpune ocjene, što im je onemogućilo upis u višu srednju školu. To posebno utječe na učenike u nepovoljnom socioekonomskom položaju i učenike migrantskog podrijetla. Takvi su učenici ujedno nedovoljno zastupljeni u privatnim školama, čiji učenici u prosjeku imaju bolje izglede da se kvalificiraju za daljnje školovanje. Kako je za većinu poslova u Švedskoj potrebno više srednje ili visoko obrazovanje, posljedični jaz u obrazovnim postignućima također povećava rizik od nepronalaženja posla, što ima negativne posljedice na integraciju.

(26) Prisutne su velike razlike između različitih skupina u smislu razina vještina i obrazovnih postignuća. Te su razlike najizraženije kod mladih rođenih izvan Unije, za koje je vjerojatnost da su završili višu srednju školu i vjerojatnost da rade, obrazuju se ili osposobljavaju manja nego za mlade rođene u Švedskoj. To smanjuje njihove izglede za zaposlenje i rizik je za sposobnost Švedske da dodatno poveća svoju održivu konkurentnost. Osim toga, te razlike u vještinama dodatno povećavaju nedostatak radne snage, koji je posebno očit u industriji i uslužnim djelatnostima i jedan je od glavnih izazova za razvoj i zelenu industrijsku tranziciju najsjevernijih regija zemlje.

(27) Uz postojeće politike ne čini se vjerojatnim da će Švedska ostvariti svoje ciljeve za 2030. utvrđene u okviru Unijinih politika smanjenja emisija stakleničkih plinova („ciljevi u pogledu emisija do 2030.”) Još nisu ažurirani sveobuhvatni scenariji za emisije stakleničkih plinova koji odražavaju promjene politika u 2023. i 2024., a zasad dostupan vladin klimatski akcijski plan usmjeren je na dulje razdoblje, do 2045., bez kvantitativnih scenarija o kretanjima emisija za razdoblje do 2030. Međutim, čini se da više studija službenih i neovisnih tijela upućuje na zaključak da će Švedska zbog svojih aktualnih politika bitno zaostajati u ostvarivanju ciljeva u pogledu emisija do 2030. Za ostvarenje ciljeva Švedske u pogledu emisija do 2030. ključno je smanjiti emisije u cestovnom prometu. Na cestovni promet otpada tri četvrtine potražnje za naftom i naftnim derivatima, koji su glavni izvor emisija stakleničkih plinova iz fosilnih goriva u Švedskoj.

([18]) Uredba (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. veljače 2024. o uspostavi Platforme za strateške tehnologije za Europu (STEP) i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ i uredaba (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/241 (SL L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(28) Iako je Švedska zemlja Unije s najvećim udjelom energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije, još ima i neostvarenog potencijala za obnovljive izvore energije. Taj bi se potencijal mogao iskoristiti za tekuću elektrifikaciju industrije u Švedskoj i inovativan, zelen industrijski razvoj i dekarbonizaciju na sjeveru Švedske, za koje je potrebno dodatno povećanje proizvodnje električne energije. Još ima nekoliko prepreka za širenje švedskih kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Švedska zbog toga možda neće uspjeti ostvariti svoje predviđeno širenje kapaciteta proizvodnje energije vjetra za 13 GW i kapaciteta proizvodnje solarne energije za oko 5 GW u razdoblju od 2021. do 2030. Jedna od prepreka odnosi se na izdavanje dozvola za energiju vjetra na moru i kopnu. Te su prepreke, među ostalim, posljedica neučinkovitih postupaka izdavanja dozvola i prava veta zajednica i obrambenih tijela.

(29) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci br. 1. Politikama iz preporuke br. 1. doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s visokim dugom kućanstava i visokim cijenama nekretnina,

PREPORUČUJE da Švedska u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Smanjiti rizike povezane s visokim dugom kućanstava i neravnotežama na tržištu stambenih nekretnina smanjenjem poreznog odbitka za plaćene kamate po hipotekarnim kreditima i povećanjem periodičnih poreza na nekretnine te istodobno razvijati odgovarajuće instrumente za bolju procjenu i usmjeravanje politika. Poticati ulaganja u stanogradnju kako bi se ublažio najakutniji manjak, posebno uklanjanjem strukturnih prepreka izgradnji. Povećati učinkovitost tržišta stambenih nekretnina, među ostalim uvođenjem reformi na tržištu najma nekretnina.

2. S obzirom na duga kašnjenja znatno ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, osiguravanjem završetka reformi i ulaganja do kolovoza 2026. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike. U kontekstu preispitivanja tih programa sredinom programskog razdoblja zadržati usmjerenost na dogovorene prioritete i razmotriti mogućnosti koje inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu pruža za povećanje konkurentnosti.

3. Poboljšati obrazovne rezultate, među ostalim učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju i učenika migrantskog podrijetla, otklanjanjem problema stalnog nedostatka kvalificiranih nastavnika, osiguravanjem jednakih mogućnosti pristupa školskom sustavu i daljnjim podupiranjem upisa učenika u višu srednju školu. Razvijati vještine radne snage, posebno osoba u nepovoljnom socioekonomskom položaju i osoba migrantskog podrijetla, ciljanim mjerama politika i resursima, kako bi se poboljšala njihova integracija na tržište rada.

4. Osigurati ostvarivanje ciljeva koji se odnose na smanjenje emisija stakleničkih plinova, posebno smanjenjem emisija iz cestovnog prometa, te ubrzati i pojednostavniti postupke izdavanja dozvola za uvođenje obnovljivih izvora energije, posebno za energiju vjetra na moru i kopnu.

Sastavljeno u Luxembourgu 21. listopada 2024.

Za Vijeće

Predsjednik

NAGY I.